

Barcelona, 17 de setembre de 1994

Estimat amic,

A hores d'ara, suposo que ja has rebut el llibre sobre en Blai Bonet. Durant el mes d'agost em va ser impossible trobar-lo. El fet de passar uns caps de setmana força llargs a Castellterçol -de dissabtes a dimarts-, em trencava les possibilitats d'anar al centre o a l'editorial perquè havia d'aprofitar al màxim el temps per treballar en una feina que em vaig imposar aquells dies. M'agradaria pensar que no et va arribar massa tard. Ei! Es pot saber perquè vols saber tantes coses d'en Blai Bonet? No sé si el coneixes personalment, però jo l'he vist tres o quatre vegades. En una ocasió vam canviar unes paraules de cortesia i prou. M'han dit que és un element molt singular -fins i tot, una mica tocat-, que creu en éssers d'altres planetes i en estranyes aparicions... El vaig descobrir, com gairebé tots, amb l'aparició d'**El mar**, una novel·la que hauria de rellegir i que en el seu temps em va entusiasmar. No crec, però, que ho faci, de moment, perquè en queden massa de desconegudes per poder revisar les que ja hem llegit.

Per cert que fa cosa de deu dies que vaig rebre un encàrrec de **Serra d'Or**, a través d'en Jordi Sarsanedas. A l'octubre, Oriol Vergés, bon amic i col·lega en el món dels llibres per a nois i noies, serà l'escriptor del mes: em van demanar que en tres o quatre dies escrivís un article de set o vuit pàgines sobre la seva obra. Em vaig arrugar: en porta escrites gairebé setanta, una vintena de les quals he llegit al llarg dels anys, i la resta m'és del tot desconeguda. En quinze dies encara m'hauria vist amb cor de fer-ne un retrat precipitat i incomplet, però en tan poques hores ho vaig considerar impossible. Llavors, vaig optar per la solució fàcil: una entrevista. I, així, he caigut en la frivolitat que he criticat més de deu vegades, quan m'indigna que els periodistes prefereixin molt més explicar als lectors si a fulanet li agrada el pa amb tomàquet o és del Barça, abans que estudiar aspectes de la seva obra. Però amb el temps que disposava no ho podia fer d'altra manera. Ara l'entrevista ja està feta, transcrita i ens hem retratat junts gràcies al vell

Pau Barceló. I l'Oriol està la mar de content, però jo m'he quedat amb un pòsit un pèl amarg. Estic convençut que, entre altres coses, la falta d'estudis de l'obra d'una bona part d'autors facilita la seva desaparició del mapa un cop es moren i abans i tot. M'han arribat a les mans un parell de manuals de Literatura Catalana i alguna antologia de la narrativa a cura d'algun jove estudiós, i no m'ha sorprès veure que el meu nom no surt enlloc. Si ara que sóc viu -fixa't que no dic pas que sigui **un viu!**- ja no consto en nòmina, què passarà al cap de deu anys d'haver fet l'ànec? Vivim en un món accelerat i els llibres nous ocupen la plaça dels vells a tota màquina. Els meus llibres de narracions -inclòs el premi **Víctor Català**- han desaparegut i són introbables, llevat d'algun exemplar que salta pels prestatges de les llibreries de vell o que vegeta en un racó dels magatzems de la Selecta o Raixa.

L'altra tarda vaig rebre la visita -més de dues hores- de l'Enric Vellvé que em va informar que els llibres d'en Pedrolo es troben també en aquesta situació. Se'n reedita algun, però se'n venen molt i molt pocs. Això em fa patir per la Pei, que suposo que se'n devia refiar.

Tornant al que et deia dels manuals, ja sé que una antologia de la narrativa es fa en funció del valor dels contes, però si entre els cinc o sis-cents que he escrit i publicat no n'hi ha ni un de sol digne de conservar, val més que em talli alguna cosa.

I jo sóc dels que encara no en poden queixar perquè els llibres per a infants es van mantenint actius. Hi ha els de l'editorial Cruilla, filial de la madrilenya S.M. (Fundación Santa Maria) que els reedita gairebé cada any. Em vaig ben equivocar llavors de la desfeta de Laia, a l'hora de contractar **La casa sota la sorra**, quan em vaig decidir per Columna. Si ho hagués fet amb Cruilla en trauria quatre o cinc vegades més, amb la possibilitat d'haver-ho traduït al castellà, cosa que em permetria viure com un rei només amb els drets de la sèrie que si ara és de sis llibres, podria ser de deu o dotze perquè n'hauria pogut escriure molts més. Va ser Jordi Ubeda, llavors president del Gremi d'Editors Catalans, que em va demanar que no contractés els llibres amb

una editorial que no tenia el cor ni la caixa a casa...

No es poden tenir sentiments, en afers de negocis. Diumenge passat vaig trobar l'Andreu Dòria i la seva dona a Collsuspina i vam dinar plegats. Es tracta del fundador de La Galera, que ha fet una feina molt important en el sector del llibre infantil en català, però que s'ha retirat a temps, abans que l'escombressin les multinacionals de la competència. Tot i que és un amo, l'aprecio molt i ens ho vam passar molt bé. No li vaig retreure que en una ocasió, davant l'exigència dels professionals del sector -els dibuixants, especialment- l'home ens va amenaçar que compraria tot el material a l'estranger, cosa que li sortiria molt més bé de preu i sense problemes humans... Ara és gran, però ha quedat amb el ronyó ben cobert: va vendre La Galera a l'Enciclopèdia i en va treure un feix de milions, a part de col·locar-hi quatre dels set fills; s'ha venut també el local de l'editorial i no em va dir els quilos que n'havia obtingut, però Déu n'hi do, i ara es vol vendre una torre a Collbató de vuit o nou habitacions, esplèndid jardí i casa per al jardiner... Se'n va anar amb el seu Renault 25, de quatre quilos i mig, que parla -en castellà- i té una sèrie de virgueries espectaculars -nevera, seients que es graduen electrònicament, direcció assistida...-. I nosaltres, els autors, exposats a quedar-nos sense feina si els editors decideixen comprar drets a Polònia, hem de renunciar a guanyar alguna pela i no oferir-los a editors que, tot i que també publiquen en català, no són tan purs però són més llestos i venen més. Uns contraculturals deien allò tan divertit: "amb l'excusa de la bandera, et fotran la cartera!".

En la teva última carta, a part de l'interessantíssim safareig que fas sempre amb les traduccions que tens entre mans, i que gairebé em mareja com si viatgés en unes muntanyes russes pel moviment que representa -tradueixes gairebé al mateix ritme que jo llegeixo!-, em preguntes sobre la necessitat d'apuntar-te a CEDRO. No sé què dir-te. Jo ho vaig fer des del primer dia perquè acostumo a seguir tot el que em recomana l'AELC, la nostra associació. I si no ho faig amb convenciment, ho faig perquè intento correspondre l'esforç

dels qui tenen la bona fe de treballar-hi uns anys ben desinteressadament. En lloc de desenganyar-me i de pensar que ja s'ho faran, ser-ne durant sis anys el tresorer em va fer que valorés la feina que qualsevol que hi hagi a la junta fa a favor del col·lectiu. Sembla que és útil apuntar-s'hi ser-hi per tal que quan els nostres representants vagin a discutir qüestions professionals a Madrid es vegin reforçats per un coixí el més dens possible d'associats. L'afer més important és el de les fotocòpies, ja que s'intenta que les empreses que compren aquestes màquines paguin un cànon destinats als autors a través de les associacions que ens representen. No en tocarem de calents, segurament, però alguna cosa es podrà fer. Crec que els primers diners que cauran serviran per ajudar un parell d'escriptors que les passen molt magres, asilats en algun centre benèfic. Tu mateix! Ara preparen un **Quién es quien de autores españoles**. Aquí cada cop hi ha menys reticències a participar en empreses d'aquesta mena a mesura que els impostos es generalitzen i que els catalans quedem ben considerats a l'hora de l'adjudicació dels premis estatals.

Es va fer l'homenatge a Tísner, al Palau de Pedralbes. Va ser molt emotiu, tot i que ja no hi va poder ser en Pere Calders, amb una malaltia irreversible que se'l va emportar poc després. L'èxit en pla particular d'aquests actes acostuma a ser si l'encertes a l'hora de triar la taula. A mi em va anar bé. Després, els discursos, ja ho saps: alguns de massa llargs, d'altres, massa retòrics, afalagadors o secs... Ell, en Tísner, va estar molt bé, contenint l'emoció gràcies al seu sentit de l'humor. Tampoc no hi va poder ser la Lluïsa, la seva dona, que també està en baixa forma. En canvi, s'hi van reunir tots els seus fills llevat d'una noia que feia poc que havia estat aquí, però a la qual la llei d'estrangeria de la Comunitat Europea va impedir l'entrada. Em sembla que va ser la segona vegada en vint-i-sis anys que hi havia una reunió familiar tan nombrosa. La Miscel·lània no ha sortit o, si més no, no n'he tingut notícia. Ja saps com van, aquestes coses.

A finals de juliol vam enterrar en Pere Calders. Tothom sabia que no hi havia res a fer. És de lamentar, és clar, però és llei de vida. Vuitanta-dos

anys són molts anys. Se n'ha parlat molt. No recordo qui ha escrit -potser l'Agustí Pons- que la seva manera de ser va ser el principal enemic que la seva obra no fos molt més coneguda. I em sembla força ben observat. Amb la modèstia, la sinceritat i la bona fe pel davant no es va enlloc! Vaig publicar al diari **Ausona** de Vic -poc més d'un miler d'exemplars de difusió- el conte que t'envio, que els de l'**Avui** no em van voler publicar. També he escrit un articlet per al programa de la Festa Major de Castellterçol, glossant aeull conte **Els catalans pel món**, en què un venedor de blanc d'Espanya va a parar a Birmània i davant l'exhibició de danses folklòriques que fan en honor seu, es permet un comentari perillós: "Mal per mal, m'agraden més les danses de Castellterçol...". Hi he expressat la sorpresa que em van produir algunes reflexions sobre en Calders com ara els que van destacar la seva fidelitat a la llengua, quan la seva vida, dic "ha estat inseparable d'una llengua que ha perfeccionat i ha mantingut completament viva, àgil i moderna, sempre dins la correcció més exquisida. Pere Calders és una part ben important de la llengua catalana. Com seria possible, doncs, que no li hagués estat sempre fidel?"

Durant l'estiu -ja ho saps- hem cremat per tots quatre costats. A Castellterçol sol els helicòpters han vingut tres vegades i han aconseguit que el foc no s'ecampés. A primers de juliol, però, aquella nit que va cremar tot, ni els bombers ni els avions, massa ocupats, no van poder venir i l'esforç dels veïns i estiuejants va aconseguir que el foc, tot i fer molt mal, no prengués unes dimensions extraordinàries. Per anys que visqui ja no recuperaré mai més una part del meu habitual recorregut dels diumenges al matí. De moment, he canviat de trajecte però, de tant en tant, no puc deixar de passar-hi i l'ànima em cau als peus.

Aquest any tot feia esperar que passaria, això, perquè la falta de pluges ho havia deixat tot massa sec. Els propietaris dels boscos, quan tallen un pi, deixen la capçada i el brancam per terra, però jo sol no dono l'abast a emportar-m'ho tot a casa per encendre el foc els hiverns... No dubto que hi hagi piròmans i gent de mala fe, però aquest any, gairebé a tots nivells,

sembla que s'ha imposat la idea que les conduccions elèctriques i els fumadors inconscients hi tenen molta més culpa que no pas els criminals. Fa pocs dies, anant per una autopista, vam trobar sis o set superfícies cremades arran de l'asfalt i que no havien prosperat per la falta de tenir bosc a tocar, tot plegat, herbes seques que havien rebut una punta de cigarret. I no hi ha qui escarmenti! Dilluns passat uns operaris de la Telefònica que canviaven els cables abatuts pel foc, arribada l'hora de dinar, van fer una bona foguera en un espai ennegrit per l'incendi, a tocar, però, d'una zona encara verda. Ho vaig veure amb els meus propis ulls. I qualsevol els diu res: eren cinc o sis i tenien una pinta ben atlètica.

Amb els Clapés ens hem comunicat un parell o tres de vegades per telèfon, ajornant en cada ocasió una cita més o menys formal amb què preteníem xerrar una mica de tot. L'estiu, amb la calor i els atractius de les vacances ho trastoca tot. Per cert que t'he dit que havia treballat però no en què: he preparat dos números monogràfics de la revista **Cavall Fort**, que he dedicat a la comunicació, una trentena d'articles en total. En el primer, que es titula **Parlar com un llibre**, hi ha tot de treballs que expliquen el naixement de la paraula, l'ús que se'n fa verbalment, la manera de lligar-la i fer-la art, argot i eina de comunicació; la necessitat de fixar-la per escrit, les diferents formes d'aplicació de l'escriptura i les de difondre-la. I, en el segon, molt més miscel·lànic i no tan ordenat, i que en principi titulo **Parlar sense paraules**, faig un repàs a tots els sistemes de comunicació que hem trobat, conscientement o no, per comunicar-nos sense paraules: rialles, plors; gestos i actituds del cos; fer l'ullet, pam i pipa; el vestit, de gala o de feina, els uniformes; els reglaments: ensenyar tarja vermella; donar la mà; aplaudir, xiular; el joc dels escacs, que representa dos pobles en acció; els àpats tradicionals de cada època; els signes convencionals dels mapes; el foc; els signes del zodíac; els edificis... No t'ho detallo més i, si hi penso, ja t'ho enviaré. Potser tardarà un any, encara, a publicar-se.

M'he posat a escriure't pensant que avui no hi havia tema i ara veig que

n'he fet un gra massa. Volia trobar temps per mirar-me la correspondència Foix-Obiols que acaben de publicar els Quaderns Crema, però ja no tindrè temps de posar-m'hi perquè em criden a dinar.

Salut! Una abraçada ben forta per a tots plegats. No patiu, que avui no us tacaré de suor: ha deixat de fer aquella calor que no ens deixava viure. Ara ja només falta que ploqui,

